

hvorledes skulde man da netop ved Slutningen kunne sige, at denne Udgift hidrører fra Pension og Alderstillæg og ikke fra de øvrige Udgifter; det er jo fuldstændig umuligt. Men praktisk faar denne Bestemmelse den Birkning, hvis den overhovedet faar nogen Virkning, at Skoleraadene ere utilbøjelige til at beskæftige sig med andet end Betalingen af Pensioner og Alderstillæg, og at de lade den hele omfangsrige og meget vigtige Virksomhed, der er dem tillagt ved Loven af 8de Marts 1856, ligge brak. Dernæst er der i den indviklede Bestaffenhed, som Opjørelsen af en Skolefonds Regnskab faar paa Grund af disse tre Stadier, hver med forskjellige Bestemmelser for Statens Tilskud, en stærk og indvængende Opfordring til at foretage Forandringer i det nu Bestaaende, for at sætte Raadene i Stand til, uden alfor megen Uleilighed, at overse, hvad det er, de gjøre, og hvilke Byrder det er, de lægge paa Amt og Kjøbstæder. Jeg tror desuden, at det vil være meget tilraadeligt, at Statskassen stiller sig liberalt ligeoverfor Skolefonden, at den giver et rundeligere Tilskud, kun sikkrende sig et Bidrag, om end ikke et betydeligt, fra Amtets Side. Jeg lægger meget stor Vægt paa, at det er Skoleraadene, der have den bevilgende Myndighed af disse Indtægter, saaledes at de selv give Bidrag, thi deri ligger en Garanti for, at man vil benytte den Leilighed, Skoleraadene have til at undersøge og kjende Sagerne nøie, paa rette Maade, inden man i hvert enkelt Tilfælde bevilger en Udgift. Jeg tror derfor ikke, man skal være bange for at give Skoleraadene en temmelig vidtstrakt Myndighed, thi deres egen Deltagelse vil afgive en Garanti i den Henseende. Dernæst skal jeg minde om, at Lovforslaget indeholder den Bestemmelse, at Overtalsinspektøren skal overfor Skoleraadene indtage den Plads, som efter Loven af 8de Marts 1856 er bestemt for Overtalsinspektøren, Navnet er kun forskjelligt, nemlig saaledes, at han har Ret til at overvære Skoleraadenes Forhandlinger, og saafremt man finder, at der maatte være Fare for, at man vilde gjøre Udgifter, der ikke vare vel beregnede og vel overveiede, har han Ret til at nedlægge Indsigelse imod, at Statskassen deltager i disse Udgifter, som altsaa ikke kunne afholdes, uden at Skoleraadet selv vil lade dem udrede af Skolefonden. Forslaget gaar derfor ud paa at slette de tre forskjellige Stadier og optage den Bestemmelse, at Statskassen tilskylder ligesaa meget, som Skoleraadene ligne paa Hartkornet, og i Forhold dertil paa Kjøbstæderne. Saa vil Skoleraadenes Regnskabsopgjørelse blive meget simpel, naar man har vedtaget Planen for Skolefondens Virksomhed. Regnskabet opgjøres paa følgende Maade. Man beregner, hvor stor vedkommende Skoleraads-kredses Anpart bliver af de 100,000 Kr. til Pensioner; endvidere beregnes, hvor stor Kredens Andel bliver af de 150,000 Kr. til Alderstillæg,

og dernæst beregner man Skolefondens øvrige Indtægter. Skolefonden har jo taget Arv efter Skolelærerhjælpekasserne og har desuden enkelte andre Indtægter. Dette summerer man sammen, hvor stor Mårets Indtægter paa denne Maade bliver, og man drager det fra den samlede Udgiftssum; Halvdelen af, hvad der saa behøves, lignes af Skoleraadet, og den anden Halvdel udredes af Statskassen. Paa denne Maade vil man let kunne overse, hvad Udgiften bliver, og jeg haaber ogsaa, at der deri vil findes en Spore til en ny og rasere Virksomhed fra Skoleraadenes Side. Endelig bestemmer § 22, at Udgifterne til Skoleinspektørerne, til Overtalsinspektøren, Diakon og Rejsesomkostninger og fremdeles Pensioner for saadanne Skoleinspektører, der, naar de ansættes, ere pensionsberettigede Lærere, skulle udredes af Statskassen.

Jeg skal nu slutte med at give en Oversigt over, hvor stor Statskassens Udgift paa denne Maade vil blive, idet jeg dog forudstikker den Bemærkning, at jeg giver denne Oversigt i stærkt afrundede Tal, thi der er vel enkelte Poster, som lade sig beregne meget nøie i Kroner og Ører, men saa er der igjen andre Poster, der paa Grund af den vilkaarlige Frihed, som er tillagt Skoleraadene, ligge saa langt udenfor en sikkre Beregning, at det vilde give et falsk Udseende af Nøjagtighed, dersom man paa enkelte Poster indførte de detaljerede, nøjagtige Tal, medens man paa andre kun ganske løst kunde anslaa dem. Tallene ere altsaa i det Hele løst anslaaede. Som jeg før tillod mig at nævne, vil Statskassens Tilskud i Anledning af Alderstillægene blive 215,000 Kr. Dernæst vil Statskassens Andel i Skolefondens Udgifter fra Nul til 12 Skilling, der naturligvis alle ville naae 12 Skilling, blive omtrent 50,000 Kr., lidt over, men det kommer det slet ikke an paa. Som jeg før et Dieblit siden omtalte, gaar Forslaget ud paa, at Statskassen skal udrede Udgifterne til Inspektionen ved Skolerne, og denne kan ikke ansettes ringere end til 100,000 Kr. Dernæst vil Statskassen komme til at deltage med Skolefondene i Udgifterne mellem 24 og 36 Skilling. Der er et Par Skoleraad, der allerede ere naaede op over 36 Skilling, og altsaa ikke kunne komme ud af det med Tilladelsen, men der er andre, der er meget under 36 Skilling, Betsøbet veksler i det enkelte Aar, og det er ikke muligt sikkert at beregne, hvormeget der vil fremkomme der. Endvidere maa bringes i Anslag den forøgede Virksomhed, der kan ventes fra Skoleraadenes Side paa Grund af det rundeligere Statsstilskud, og den større Sikkerhed og Leilighed i at beregne deres Udgifter. Anslaaer jeg dette tilsammen til 75,000 Kr. aarlig, saa vil Lovforslaget medføre en aarlig Udgift af 440,000 Kr. Hertil maa imidlertid, naar man spørger om Statskassens hele Tilskud, lægges de to Summer, som nu opføres under § 21 som Tilskud til Almue-skolevæsenet. De ere i Finanslovsforslaget for 1878 —